

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЧИТЕЛЯМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Професія учителя одна з найбільш шанованих, почесних і відповідальних. Можна сказати, що саме він створює майбутнє країни, оскільки від його праці багато в чому залежить різнобічність розвитку знань молодого покоління, його переконання, світогляд, моральні якості. Педагогічна діяльність вимагає особливого покликання. Розвиток будь-якої професії неможливий без оновлення кадрового складу. Якщо в неї приходять нові люди, для яких робота стає чимось більшим, ніж просто спосіб заробити на життя, у неї є майбутнє. Те, що відбувається зараз у школі, може наводити на сумні думки – молоді вчителі або не хочуть іти по своїй професії, або після першого ж невдалого досвіду воліють шукати себе на іншому терені. Які ж причини їхнього небажання працювати в школі?

Фахівці інтернет-видання “Трибуна” порівняли посадові оклади учителів України, Швейцарії, Данії та Франції. За основу порівняльного аналізу взято результати Міжнародного дослідження систем викладання й навчання, яке провела Організація економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD).

Під час дослідження було оцінено роботу вчителів з 30 різних країн світу за такими критеріями:

- оплата праці;
- навантаження.

Оплата праці. За результатами дослідження виявилось, що *річний оклад учителя* в Швейцарії складає 68 тисяч доларів, у Франції – 33 тисячі доларів, вчителя у Данії – 41 тисячу доларів. Учитель в Україні, маючи півтори ставки, отримує за місяць близько 2 тисяч гривень. За рік – 24 тисячі. Якщо додати сюди премії, оплату гуртків (хоча не кожен вчитель має години гурткової роботи), то зможемо дотягнути до 1 тисячі доларів. Тож знову маємо проблему із платнею – порівняно з Данією це у 40 разів менше.

Навантаження. Швейцарські педагоги в середньому працюють по 36 годин на тиждень. Якщо розбити це навантаження на п’ять днів, то вийде, що за день учитель відпрацьовує 7 годин 20 хвилин. Майже восьмигодинний робочий день. За цей час учитель встигає провести відведену кількість уроків, заповнити документацію та перевірити письмові роботи учнів.

У Франції вчитель має 18 робочих викладацьких годин. Паперова робота також займає приблизно вісімнадцять годин, хоча вчитель з досвідом може вправлятися і швидше.

Український педагог, аби заробити свої 90 доларів на місяць, проводить 27 уроків на тиждень (5-7 уроків у день). Ведення журналів, календарних планів не входить у ці 27 годин.

Ще один показник, який визначає роботу вчителя – середня кількість учнів, з якими він працює протягом одного уроку. Отже, кількість учнів на уроці у:

- Швейцарії – 12;

- Франції – 10;
- Данії – 13;
- Україні – все залежить від населеного пункту, розташування та престижу навчального закладу.

Підсумовуючи ці дані, можна виділити основні чинники, котрі “відлякують” молодих учителів:

1. Великий обсяг шкільної документації.

Незважаючи на появу комп’ютерів і спрощення передачі інформації, паперової тяганини з кожним роком стає все більше. Для випускника вузу необхідність кожен свій крок підтверджувати відповідним документом стає неприємним відкриттям. У підсумку весь перший рік він з головою занурюється в документацію, що забирає весь його вільний від навчання дітей час. Помилки на цьому шляху неминучі, проте не кожен справляється з подібним навантаженням. Як підсумок – молодий учитель звільняється, бо винагорода за таку працю здається несправедливою.

2. Невміння тримати клас.

Кожне нове покоління значно відрізняється від попереднього – якщо років 40 тому авторитет учителя був незаперечний, тепер фокус змістився на дитячий колектив. Учитель не тільки повинен з великою повагою ставитися до дитини, він не має права зробити йому навіювання без негативних наслідків для себе. У підсумку далеко не кожному вчителю вдається навчитися тримати клас на власному авторитеті. Потрібна величезна кількість енергії, швидка реакція, тонке знання дитячої психології, а цього у молодого фахівця немає і бути не може. Держава на найвищому рівні намагається вирішити цю проблему. Сьогодні у Верховній Раді розробляється законопроект, який покликаний підвищити авторитет вчителя в очах учнів та їх батьків. Зокрема, за образу вчителя передбачається адміністративна і навіть кримінальна відповідальність.

3. Зайвий клопіт.

На молодого вчителя досвідчені колеги намагаються скинути всю ту роботу, що робити комусь треба, але витратити на це свій час не хочеться: проведення свят, оформлення стінгазет, класна робота. До останнього він точно не готовий, особливо, якщо директор і адміністрація не надають йому всебічну підтримку. Отже, йдучи на роботу в школу, випускник педагогічного вузу часто просто не уявляє, з чим йому доведеться зіткнутися, саме тому відбувається конфлікт очікувань з реальністю, в результаті чого молодий учитель залишає стіни школи.

4. Фінансове питання.

Найчастіше саме гроші називають основоположним чинником у виборі професійного шляху. Те, що вчителі отримують менше, ніж ті ж продавці в супермаркетах, яким не доводилося п’ять років навчатися, здаючи іспити, підтверджувати щороку свою профпридатність, це несправедливо.

Сьогодні 55% учителів – це люди зі стажем понад 20 років, середня заробітна плата яких складає 2500 гривень. Молодий учитель, після магістратури, має базовий оклад у розмірі 1474 гривні. Це лише на пару сотень гривень більше, аніж отримують шкільні техпрацівники. Для того, щоб випускники педагогічних вишів йшли працювати до школи, учителям мають платити таку заробітну плату, яка б давала їм можливість відчували себе впевнено та

працювати із задоволенням. Суспільство, щоб не деградувати, а розвиватися, має поважати людей, яким довіряє навчання та виховання дітей.

Профспілка працівників освіти і науки висловила занепокоєння з приводу норм та положень проекту закону “Про Державний бюджет України на 2017 рік” стосовно рівня прожиткового мінімуму, розміру оплати праці працівників освіти, забезпеченості видатками на освітню галузь та стипендіального забезпечення тощо. Про це йдеться у листі профспілки до Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти. У профспілці наголошують, що Кабінетом Міністрів при підготовці та схваленні проекту бюджету не враховано домовленостей, досягнутих при підписанні нової Генеральної Угоди на 2016-2017 рр. про забезпечення у 2017 р. скорочення грошового розриву між розміром посадового окладу працівника і тарифного розряду Єдиної тарифної сітки і мінімальною заробітною платою на рівні, що перевищує прогнозний індекс споживчих цін.

Українські вчителі старіють і замінити їх ніким. А все через те, що молоді випускники педагогічних вишів не хочуть іти в школи за мізерною зарплатнею і бюрократичним тиском. Український учитель потребує підвищення соціального статусу й свободи, змогу самому розробляти навчальні програми і методики викладання. І допомогти їм у цьому має саме суспільство. Найголовніша проблема української школи – старіння педагогів. “Сьогодні у навчальних закладах працює 80 тисяч учителів пенсійного віку, що складає приблизно 17 % від загальної кількості педагогічних працівників. Причому за останні кілька років їх кількість збільшилася на 15 тисяч. Натомість кількість учителів віком до 30 років з кожним роком зменшується, замінити вчителів-пенсіонерів фактично ніким, хоча педагогічні виші справно випускають молоді кадри. Випускники педагогічних вишів, як правило, роблять усе можливе для того, щоб влаштуватися на роботу будь-де, тільки не з дітьми. Це доводить і відсутність піднятих рук у відповідь на запитання “Хто з вас має твердий намір працювати у школі?”, яке голова комітету Верховної Ради з питань науки і освіти Лілія Гриневич поставила студентам Національного педагогічного університету імені Драгоманова під час зустрічі.

Що потрібно робити? Збільшити розмір підйомних молодим вчителям з 5 до 10 окладів, поширити виплату підйомних не тільки на сільські, а й на міські школи, а також профтехучилища і технікуми. Слід ввести спеціальну доплату для молодих вчителів на рівні 20-30% від окладу, забезпечити молодь гуртожитками, квартирами... Доцільним було б заключати договори з першокурсниками-педагогами, в яких сторони брали б на себе відповідні зобов'язання. Вчителі – добросовісно вчитись і працювати, а місцеві органи влади, куди буде направлений вчитель, забезпечити їх нормальною зарплатою, житлом, комунальними послугами та іншим. Критичним для молодого вчителя є перший рік роботи. Менше третини вчителів витримують цей період. Тому потрібна справжня допомога і підтримка, а не примус. Спроби змусити працювати молодих учителів, як, до речі, і лікарів, через постанови уряду, укази президента, зміни до законодавства нічого не дадуть! Таке робилося не один раз і успіху не було. Такі кроки протирічать міжнародним зобов'язанням України, Загальної декларації прав людини. Адже кожен громадянин має право вільно обирати місце проживання та роботу.

Список використаної літератури

1. Вчитель вчителю, учням та батькам [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті : http://teacher.at.ua/publ/zarplati_evropejskikh_ta_ukrajinskikh_uchiteliv_porivnjalnij_analiz/14-1-0-20607 (дата звернення: 18.10.2016). – Назва з екрана.
2. Західний вісник [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті : <https://savchyn.wordpress.com/2013/10/09/чому-молодь-не-хоче-йти-працювати-в-шко/> (дата звернення: 18.10.2016). – Назва з екрана.
3. Оклад вчителя має становити 6 тисяч, – профспілка [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті : <http://osvita.ua/school/52443/> (дата звернення: 18.10.2016). – Назва з екрана.
4. Статистика зарплат учителів в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті : <http://ua.trud.com/salary/2/4138.html> (дата звернення: 18.10.2016). – Назва з екрана.

Марія Руднік

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти нашої держави й передбачає реальне та планомірне оновлення школи старшого ступеня і має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці. Такий підхід до організації освіти старшокласників не лише найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, а й дає змогу створити найоптимальніші умови для їхнього професійного самовизначення та подальшої самореалізації.

У Законі України “Про освіту”, “Положенні про середній загальноосвітній навчально-виховний заклад” зазначено про триступеневу школу:

I ступінь – початкова школа (3 роки);

II ступінь – основна школа (5 років);

III ступінь – середня загальноосвітня школа (2–3 роки).

У статті розглядається III ступінь. Середня освіта забезпечує завершення загальноосвітньої підготовки на основі широкої та глибокої диференціації навчання, максимально сприяє формуванню ціннісних орієнтацій і громадянської позиції учнів, їхнього загальнокультурного рівня, художніх і технічних здібностей, наукового світогляду і політехнічного кругозору, високої моральності, громадянськості, почуття національної самосвідомості.

Для учнів, які до закінчення 9 класу не визначилися з профілем навчання, зберігається загальнокультурна підготовка. Трудова підготовка організовується з урахуванням обраного учнями профілю навчання та місцевих умов.

Трудове навчання у школі III ступеня не передбачає професійної підготовки учнів. Але за наявності умов, бажання учнів і батьків, зацікавлених